

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi (STM068:00/2015)

Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö pyysivät Manner-Suomen kunnilta, kuntayhtymiltä sekä muilta lausuntopyyntöissä mainituilta toimijoilta lausunnot sote- ja maakuntauudistusta koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta. Lausuntopyyntöön vastattiin sähköisen kyselyn kautta. Miesjärjestöjen keskusliitto antoi sähköisen lausuntonsa tähän muistioon kirjattun mukaisena.

Miesjärjestöjen Keskusliitto keskittyy lausunnossaan sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja siinä miesten asemaan liittyviin näkökohtiin.

Maakuntalaki:

- Maakuntalain toimielinten kokoonpanoa koskevaan säännökseen ollaan sisällyttämässä viittaus tasa-arvolakiin (HE 30§). Tarkoitus on, että tasa-arvolakia muutettaisiin maakunta- ja sote-uudistuksen yhteydessä niin, että maakuntia koskisivat samat kiintiö- ja tasapuolisen edustuksen säännökset kuin muitakin julkisen hallinnon toimielimiä. Samoin maakuntia koskisi viranomaisen velvollisuus edistää sukupuolten tasa-arvoa kaikessa toiminnassaan.
- Uudistuksessa luodaan uusi päätöksenteon taso. Naiset ovat aliedustettuina kaikissa vaaleilla valituissa päätöksentekuelimissä ja miehet sosiaali- ja terveysasioita käsittelevissä kunnallisissa lautakunnissa. Tilanne tulee oletettavasti olemaan samansuuntainen myös maakunnissa. Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen tulisi huomioida myös maakuntien epävirallisissa valmisteluelimissä.
- Ehdotettu maakuntalaki säätää maakuntien hallinnosta ja taloudesta (on melko tekninen). Maakuntalakiehdotuksessa ei ole mitään säännöstä sukupuolten tasa-arvon edistämisestä.
- Tasa-arvon edistämistavoite tai –velvoite tulee kirjata maakuntalakiin sekä myös uudistettavaan kuntalakiin. Se vahvistaisi ja veisi eteenpäin maakunnissa ja kunnissa tehtävää tasa-arvotyötä koko niiden toimintakentällä (vaikuttaisi myös mm. HE:n 103§:n mukaiseen talousarvioon ja -suunnitelmaan.)
- HE:n mukaan maakunnilla tulee olla strategia, jossa päätetään maakunnan pitkän aikavälin tavoitteista ja määritellään toteutumisen arviointi ja seuranta (HE:n 35§). Tasa-arvon edistämistavoite tulisi sisällyttää tähän säännökseen.
- Maakuntien ja kuntien rahoituksen yhdeksi perusteeksi tulee määritellä sukupuolten tasa-arvon edistäminen.
- Sote-palveluja tuottavilla maakunnan ja yksityisillä yrityksillä sekä kolmannen sektorin palvelujen tuottajilla tulisi olla samat tasa-arvovelvoitteet kuin maakunnilla ja niiden palveluyksiköillä. Palveluntuottajien laatukriteereihin tulisi sisällyttää myös sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja varmistaminen palveluiden tuotannossa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki:

- Sote-järjestämislaissa on huomioitu sukupuolten tasa-arvon edistämistavoite säännöksessä, joka koskee valtakunnallisia tavoitteita sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle (HE:n 27§). Tämän

säännöksen perusteella määritellään tavoitteet, jotka valtioneuvosto vahvistaa joka neljäs vuosi valtakunnallisesti ja tarvittaessa erikseen kullekin maakunnalle. Tämä antaa hyvän pohjan hallituksen tasa-arvo-ohjelman toteuttamiseksi sekä tasa-arvonäkökulman huomioimiseksi kattavasti maakuntien maakuntastrategioissa, talous- ja toimintasuunnitelmissa sekä käytännön sote-työssä.

- Kun maakunta hyväksyy yhtiön sote-palvelujen tuottajaksi, hyväksymisen ehtona ja toiminnan laatuksena tulee olla, että yhtiön hallinnossa noudatetaan nykyisin julkisessa hallinnossa noudatettavia kiintiösäännöksiä.

Henkilöstön asema sote-uudistuksessa:

- Uudistuksessa arviolta 220 000 työntekijää, joista pääosa sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työntekijöitä, siirtyy kunnista ja kuntayhtymistä sekä valtiolta maakuntien palvelukseen. Lisäksi valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden työntekijät siirtyvät maakuntien yhtiöihin, jolloin heitä koskee kaksi liikkeenluovutusta. Osa nykyisistä julkisen sektorin työntekijöistä tullaan rekrytoimaan yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajien henkilöstöksi.
- Sosiaali- ja terveysala on naisvaltainen; naisia on yli 90 % kuntien ja kuntayhtymien sote-henkilöstöstä, mutta miehiäkin työskentelee alalla suuri määrä noin 20 000. Henkilöstön siirtymisellä voi olla vaikutuksia palkkaukseen, palvelussuhteen ehtoihin ja työolosuhteisiin (mm. palkkojen harmonisoinnin vaikutukset, hoitajamitoitukseen, työssä jaksamiseen, hoivan laatuun yms.)
- Kun suuri joukko henkilöstöstä siirtyisi kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen soveltamisalalta yksityisen sektorin sopimusalueelle, tällä voi olla huomattavia vaikutuksia henkilöstön palkkatasoon ja sitä kautta naisvaltaisella alalla laajemminkin sukupuolten väliseen palkkaeroon.
- Valinnanvapaudesta tulee haasteita henkilöstön työsuhteiden pysyvyydelle. Kilpailutilanteessa sote-palveluyksikköjen palvelujen kysyntä on ratkaisevaa, ja jos kysyntää ei ole riittävästi, henkilöstön työsuhteiden pysyvyys heikentyy nykyisestä.

Sote-asiakkaat:

- Lähipalvelut ovat lapsiperheiden ohella tärkeitä erityisesti moniongelmaiselle ja syrjäytelle väestölle, joista enemmistö on miehiä, sekä ikääntyvälle väestölle, josta enemmistö on eläkeläisnaisia. Uudistuksessa on varmistettava, että palvelut eivät määräydy ainoastaan kysynnän perusteella, vaan että sovitut lähipalvelut ovat saatavilla asuinpaikasta riippumatta.
- Miesten ja naisten tasa-arvoista asiakaskohtamista tulee kehittää ja sen kehitystä tulee seurata. Erityisesti sosiaalipalvelujen kehittämisessä erityisesti avioerotilanteessa miesten asema on heikompi ja vaatii palveluprosessien ja sen perustana olevien säästöjen uudistamista. Tässä keskeistä on lasten vieraannuttamista ennalta ehkäisevät ja estävät toimintatavat sekä tämän tueksi saatava selkeä, uusi lainsäädäntö.
- Sote-uudistuksessa tulee ottaa huomioon myös hyvinvointi- ja terveyserot eri alueiden, sukupuolten, ikäryhmien ja erilaisissa sosioekonomisissa asemassa olevien välillä. Miesten hyvinvointi ja terveys on naisia oleellisesti heikompi. Syrjäytyminen alkaa jo lapsi- ja nuorisoiänä. mikä näkyy poikien tyttöihin verrattuna selkeästi suurempana koulupudokkaiden

määränä. Seurannan mittareita (saavutettavuus, laatu, kustannus ja vaikuttavuus) ja niiden perusteella palveluita pitää kehittää niin, että eri ryhmät saavat asianmukaista hoitoa ja samalla terveyseroja saadaan kavennettua. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen on tärkeää paitsi miesten ja naisten välillä, myös saman sukupuolen edustajien välillä riippuen mm. iästä tai sosioekonomisesta asemasta.

- Sote-alan pienyrittäjien sekä kolmannen sektorin yhdistysmuotoisten palvelujen mm. vertaistukea tehokkaasti käyttävien tuottajien asema tulee valinnanvapauslainsäädännössä taata ja varmistaa.

Helsinki 7.11.2016

Miesjärjestöjen keskusliiton hallitus